

➔ Hoofdstuk 6

Ruimte en sport- accommodaties

Remco Hoekman

Het afgelopen jaar zijn er meerdere publicaties verschenen over het thema ruimte en sportaccommodaties. Beetje bij beetje komt hiermee meer aandacht voor dit thema. Illustratief voor de toegenomen aandacht voor sportaccommodaties is de verschijning van het boek *Sportaccommodaties in beeld* (Hoekman et al., 2013). Hierin is voor het eerst een totaalbeeld gegeven van de sportaccommodaties in Nederland. Waar bevinden zich meer of minder sportaccommodaties, wat is voor de burgers de afstand naar verschillende typen sportaccommodaties, en hoe gaat naar verwachting de behoefte aan sportaccommodaties zich de komende jaren ontwikkelen? Interessant onderzoeksmateriaal dat de potentie heeft om bij te dragen aan een beter gefundeerd sportaccommodatiebeleid op lokaal niveau. Ten minste, waar het gaat om de officiële sportaccommodaties en de meer traditionele denkkaders.

De focus op de georganiseerde sport staat ook centraal bij lokale ruimteonderzoeken die worden uitgevoerd. Daarbij wordt op basis van planningsnormen voor de

georganiseerde sport, huidige ledenaantallen van verenigingen en verwachte bevolkingsontwikkelingen in de gemeente geanalyseerd in hoeverre de huidige sportruimte kan voldoen in de huidige en toekomstige behoefte. Deze inzichten zijn nuttig voor gemeenten bij het opstellen van voorzieningennota's en structuurvisies. Ook dit jaar zijn er weer diverse van deze lokale onderzoeken uitgevoerd, onder andere in de gemeente Utrecht (Bakker & Hoekman, 2013b) en in Groningen (Hoenderkamp et al., 2013). Daarnaast is in diverse Limburgse gemeenten specifiek gekeken naar exploitatie en beheer van sportaccommodaties (Romijn & Bakker, 2012; 2013) en is landelijk een specifiek onderzoek uitgevoerd naar de exploitatie en het beheer van buitensportaccommodaties (Bakker & Hoekman, 2013a). De voornaamste conclusie uit deze onderzoeken is dat gemeenten gemiddeld genomen een groot deel van de werkelijke kosten van de sportaccommodaties voor eigen rekening nemen, maar dat er grote verschillen bestaan tussen sporttakken. Daarnaast werd zichtbaar dat gezocht wordt naar andere beheersvormen voor sportaccommodaties, en dat sprake is van een beleidsvoornemen om meer buitensportaccommodaties te gaan privatiseren. Het ontbreekt evenwel nog aan onderzoek dat inzicht biedt in de effecten van privatisering of andere beheersvormen voor de lange termijn.

Het ontbreekt verder aan onderzoek naar de sportruimte voor de ongeorganiseerde sporters en de sporters die gebruikmaken van de openbare ruimte voor de sportbeoefening. Denk daarbij aan de vele wielrenners en mountainbikers die actief zijn, of de roeiers, zeilers of andere watersporters. De ongeorganiseerde sporters die gebruikmaken van Cruyff Courts zijn wel in beeld. In wat alweer de vierde meting is van de Cruyff Court-evaluatie wordt duidelijk wie gebruikmaakt van de Cruyff Courts, wat voor activiteiten daar worden ontplooid en hoe de Cruyff Courts worden ervaren (Cevaál & Romijn, 2012). Op basis van dit onderzoek blijken de Cruyff Courts nog steeds aantrekkelijk te zijn voor de jeugd en verschillende partijen in de nabijheid in beweging te brengen om op verschillende momenten activiteiten te ontplooiën op de Cruyff Courts.

Hoe sport beter te integreren in stedelijke structuren, is een vraagstuk waarin vanuit *Sport in the City* ook het nodige werk is verricht (Kompier & Casas Valle, 2012). Vanuit een architectonisch en stedenbouwkundig perspectief is gekeken naar de sportmogelijkheden in een stedelijke omgeving. Het project biedt ruimte voor vernieuwende inzichten over hoe sport en de stad onderling verbonden kunnen zijn en hoe sport anders en mogelijk zelfs beter kan worden ingepast in stedelijke structuren. Hiermee wordt een waardevolle toevoeging gegeven aan de bestaande onderzoeken die zich veelal eenzijdig vanuit de huidige sportstructuren over dit thema buigen.

Daarnaast bieden promotieonderzoeken, die veelal aandacht besteden aan de relatie tussen bewegen en ruimte, interessante aanknopingspunten voor het inrichten van de openbare ruimte ten behoeve van het stimuleren van sporten en bewegen. Een voorbeeld is het proefschrift van Mariëlle Beenackers (2013) over de invloed van individuele en omgevingsfactoren op het beweeggedrag. Daarin concludeert zij dat er gerelateerd aan het beweeggedrag aanwijzingen zijn voor een interactie tussen individuele factoren en omgevingsfactoren, maar dat deze interactie geen eenduidig beeld oplevert en afhankelijk lijkt te zijn van de specifieke combinatie van factoren.

Het is positief te constateren dat in het komend jaar meer wetenschappelijk onderzoek op het thema ruimte en sportaccommodaties is te verwachten. Twee projecten binnen het NWO Onderzoeksprogramma 'Sport' hebben aandacht voor deze thema's. Het project 'Sport en fysieke activiteit in de openbare ruimte' focust op hoe de openbare ruimte moet worden ingericht om mensen te stimuleren meer te sporten en te bewegen. Het andere project 'Naar een optimale inzet van sportvoorzieningen ter stimulering van sportdeelname' richt zich op het creëren van een goede *evidence base* voor effectief en doelmatig sportaccommodatiebeleid. Daarbij is onder andere aandacht voor de bereikbaarheid van sportaccommodaties en de gevolgen van verzelfstandiging/privatisering en concentratie/schaalvergroting van sportaccommodaties voor de sportdeelname. Voor beide onderzoeksprojecten geldt weliswaar dat in het komende jaar nog weinig output te verwachten is, maar dat door de onderzoeksactiviteiten en de betrokkenheid van vele maatschappelijke partners wel meer aandacht zal ontstaan voor het thema ruimte en sportaccommodaties.

In augustus 2013 werd het boek *Zwemmen in Nederland* gepresenteerd. Het is de eerste publicatie waarin alle kennis over zwembaden in Nederland in één boek is samengebracht.

Tot slot is in het komende jaar een ontwikkeling te verwachten op het terrein van dataverzameling rondom sportaccommodaties. Het Ministerie van VWS heeft zich daar sterk voor gemaakt.

Kortom, het thema ruimte en sportaccommodaties lijkt zich verder te ontwikkelen tot een volwaardig onderzoeksthema met gedegen monitoring en wetenschappelijke onderzoeksprojecten.

6.1 Literatuur

- Bakker, S. & Hoekman, R. (2013a). *Factsheet exploitatie en beheer van buiten-sportaccommodaties*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Bakker, S. & Hoekman, R. (2013b). *Ruimte voor sport in Utrecht 2012-2030*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Beenackers, M. (2013). *Physical activity. The interplay between individual and neighbourhood factors*. Rotterdam: Erasmus University Rotterdam.
- Cevaal, A. & Romijn, D. (2012). *Cruyff Courts Monitor 2012. Resultaten van de vierde meting*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R., Hoenderkamp, K. & Poel, H. van der (red.)(2013). *Sportaccommodaties in beeld*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Hoenderkamp, K. & Beijer, K. (2012). *De toekomst van de Friese watersport. Een quickscan van innovatieve voorbeelden uit Europa*. Den Haag: Kenniscentrum Recreatie.
- Hoenderkamp, K., Hakkers, S., Bakker, S. & Hoekman, R. (2012). *Ruimte voor sport in Groningen 2012-2030. Een vraag-aanbodanalyse van buitensport- en binnensportaccommodaties, 2012-2030*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Kompier, V. & Casas Valle, D. (2012). *Lay-out #22: sport in the city. Ontwerpend onderzoek naar de relatie tussen sport en stad*. Rotterdam: ArchitectuurFonds.
- Meijer, A., Nielander, D. & Weening, K. (2012). *De schoolplein make-over! Budget-vriendelijke tips en andere nuttige weetjes voor een schoolplein met speelkracht*. Almere: Speelplan BV.
- Oosterman, J. (2012). *Olympische Hoofdstructuur Stresstest. Stressfactoren en oplossingsrichtingen bij de ontwikkeling van Olympische projecten en locaties, eindrapportage*. Den Haag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM).
- Romijn, D. & Bakker, S. (2012). *Quick Scan binnensportbeleid Heerlen 2012*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Romijn, D. & Bakker, S. (2013). *Quick Scan binnensportbeleid Sittard-Geleen 2012*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Steenbekkers, A. & Vermeij, L. (red.)(2013). *De dorpenmonitor. Ontwikkelingen in de leefsituatie van dorpsbewoners*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- Storm, I. & Post, N. (2012). *Meedoen door toegankelijke omgeving. Een verkenning van omgevingsmaatregelen om participatie van chronisch zieken of lichamelijk beperkten te stimuleren*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).
- Veldkamp, B. & Vries, M. de (2012). *Licht, lucht en ruimte. Over sportfaciliteiten als elementen van een stedelijke cultuur*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam,

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO).

- Werff, H. van der, Bedaf, A. van, Hoenderkamp, K. & Breedveld, K. (2012). *Zwemonitor 2012. Een beeld van het aanbod van zwemwater in Nederland*. Utrecht: Mulier Instituut.

6.2 Masterscripties

- Etten, T. van (2013). *Het einde van openbare zwembaden? De veranderende gemeentelijke waarden vragen om nieuwe organisatiestructuren*. Groningen: Wagner Group/Sport Management Instituut, Sport Management.
- Hermie, T. (2013). *Voetballen in de buurt of liever wat verder met vrienden? Een onderzoek met behulp van de Centrale Plaatsen Theorie naar de motivaties onder Utrechtse voetballers bij hun clubkeuze*. Utrecht: Universiteit Utrecht/Mulier Instituut, Stadsgeografie/Urban Geography.
- Tijmons, G. (2012). *Tariefstelling van gemeentelijke sportaccommodaties en de invloed van de bezuinigingen. Onderzoeks- en adviesrapport*. Den Haag/Haarlem: Vereniging Sport en Gemeenten/Hogeschool InHolland, Sport en Bewegen.
- Wallendal, T. (2012). *Een multifunctioneel sport- en leisurecentrum. Onderzoek praktische aanpak met betrekking tot de planvorming*. Groningen: Wagner Group/Sport Management Instituut, Sport Management.
- Zeegers, D. (2012). *Toekomstige financiering van accommodaties sportverenigingen. Financieringsconcepten voor breedtesportverenigingen*. Groningen: Wagner Group/Sport Management Instituut, Sport Management.